

ULLASTRE

la d'*ull* OCULUS i els seus derivats. Per més que en la documentació medieval d'Ullà es trobi ja *o* o bé *u* (i no *Au*), des del S.IX, com M.Lübke sabia bé, AU ja s'havia tancat en *o* tant en cat. com en fr. it. etc. des d'abans del 800; fins en el Ross. on ja trobem la grafia *Oreliano* a l'Alta E. Mj. (p. ex. a. 1011, a desgrat de l'obvi origen AURELIANUM). En llengua d'oc, que ha mantingut els AU es troben bastants casos de *Au(b)an* (Skok. §8). Certament OLIU, fou també llatí, i no manquen alguns NLL com *Ouilly*, *Ouillat* en el Midi que suposen OLIUS: Skok, §218; afegim-hi el bearn *Ouillon*, mun. dels B.Pyr. (S.XII: P.Raymond, *Di.Top.*) car és sabut que en el Bearn -ANU és reemplaçat per *-on*. Però no hi ha raons verament pertinents per apartar el NL català del comuníssim NP AULUS, -LIUS.

Ullal, *Ullalet*, V. *Ull* *Ullaró*, V. vol. I, 288-289.

ULLASTRE

I derivats del nom de l'olivera borda, *DECat.* vi, 51a14-45.

ULLASTRE I) veïnat empordanès agre. al mun. de St. Climent Sesecebes.

MENCIONS ANT. 882: «*Oleastrum* in comitatu *Petralatense*» (Villan., *Vi.Lit.* xv, 239, però *Cat.Car.* II, 243.7 el data de 982); 974: epístola de Benet vi per a St. Pere de Roda «--- quantum habet in villa *Petralata*, et in villa *Oleasri* et in v. *Sti. Clementis* ---» (*MarcaH.* II, 907.44); 1132: «villa *Oleastris*» (Kehr. *Papsturk.* p.316).

2) *Ullastre* lloc antic del te. de Pineda S.XIII (*Cart. de Roca-rossa* §137.6, 2).

3) Sembla haver estat nom ja antic d'un paratge de les serres d'*Espadà*, entre Eslida i Alcúdia de Beo, a l'extrem SE. d'aquest terme: «Barranco de *Vyllastre*» i «Fuente de *Vyllastro*» segons *GGRV. Cast.*, p.911, que creu que OLEASTRUM fos la denominació del poble d'Eslida en temps romans (p. 786).

4) *L'Ullastre*, *Mata de* ~, pda. del te. de Terrats (XXVIII, 69.14).

5) Font de l'*Ullastre*, te. de Tales (XXIX, 180.18 = al (3))

6) Mas de l'~, te Vall d'Alba (XXVIII, 165.22).

7) *Pla dets-es* (Pron. *uástrəs*), te. Bunyola (XL, 212, Masc. 8WG11).

DERIV. *Ullastrar*, col-le. (*DECat.* v, 51a45-49) Barranc de l'*uástrá*, te. Serratella (XXVIII, 139.5, *IGC* '45x'17). Sengles partides *L'Ullastrar*, te. Coves de Vinromà i Benicàssim (XXVIII, 145.10, XXIX, 136.4). Pron. *s uástrá*, veïnat vora el lloc des Fasser te. St. Lluís de Menorca (XLIV, 47.13, Masc. 12.5).

Sa Mata Ullastrina, prop de Baixàs, doc. de 988, 55 relatiu a Baó (col-le. Moreau).

L'Olivastró, Barranc de ~, en un realenc prop d'Alzira (Pinar dels Frares, XXXI, 164). Deu venir d'un plural *oljastrun*, format per l'àrab dels moriscos, sobre el mossàr. *uljastre* 'ullastre'.

ULLASTRET, poble del Baix Empordà, uns 7 k. NE. de La Bisbal, pron. *bujestrét* a Parlavà, Foixà i altres pobles veïns, *bujestrét* a Torroella de Montgrí, *ujestrét* a La Bisbal (Casacuberta 1920). També he oït *ujestrét* i *ulastrét* a l'Escala, 1931 (LL. 29 200).

MENC. ANT.: 899: eccl. St. Petri de villa *Oliastreto* in comit Impuritanense, doc. de Carles el Simple per a un vasall Stephenus (Monsalv. XVII, 326, *Cat.Car.* II, 374.5; *Hist.Lgd.* x, 107); 1017, judici entre la Comtessa de Bna., i el Comte d'Empúries «--- requisivit eam ut tradidisset alodem q. voc. *Ulastrret* --- alodem *Ullastredo*» (*MarcaH.* §181.9); 1019: un alou situat a *Ullastret*, a Velloso --- comtat d'Empúries (*BABL* III, 251); 1228 (*BABL* II, 424); 1235: *Oleasreto* (Mons. XVII, 325); 1254: *Ollastretus* (*Esp.Sagr.* XLIV, 278); 1316: «castrum de *Oculo stricto*» (*Esp. Sagr.* XLIV, 313; Balari, *Orig.*, 200) després es repeteix el disbarat *Oculo stricto* 1361, 1691, Alsius, 228, Mons. p. 342, que no cal refutar. Apenes cal explicar que ve d'OLEASTRETUM, col·lectiu del nom de l'arbre.

ULLASTRELL, poble del Vallès, uns 7 k. al SO. de Terrassa. la pron. *ustréj* és general, fins entre la gent culta (Olesa de M., Papiol. Casac. 1920) i confirmat per tothom des de 1923; gentilici: *ustrellemcs* (ibid. Casac.); pron. deguda a haplogogia de la pron. pop. antiga *uástréj* o *ujástréj*.

MENC. ANT. 1013: *Oleastrello* (*Cart.* St. Cugat II, 103; Mas., *N.H.Bna.* IV, 238); 1041: *Ulastrrel* (Balari, *Orig.* 209); 1049: «in ipso term. de *Vllastrello*, de eo --- usque in kastrum Petra» (*BABL* VII, 498); 1064: parr. de *Oleastrello* (*BABL* VII, 5); 1359: Santa Maria de *Huyastrrell* (*CoDoACA* XII, 7).

2) *L'ULLASTRELL*, ermita en te. de Roses, entre Els Hortets i Vanyelles Grosses (XLV, 106).

ETIM. Jo no crec que es pugui identificar amb *ullastrell* diminutiu del nom de l'arbret, a penes s'ha usat més (*DECat.* VI, 51a50). És una forma del col·lectiu, format amb el sufix -ETŪLUM, diminutiu de -ETUM, tal com hi ha *Llorell* junt a *Lloret LAURETULUM* - LAURETUM, Rourell / Rouret, Espinalbell junt amb *Espinalbet*.

RIULLASTRES, resulta de *Riu Ullastres* confontent-se les dues -u u-, el que desemboca a mar al peu del Coll de Balaguer, prop de L'Ametlla i de l'Hospitalet (Iglésias Santas., *Guiés.* II, 16, 39, 227), en te. de Vandellòs, els itineraris romans posen un «mansiu» OLEASTRUM al SO. de Tarragona al S. de Tàrraco, a 21 milles romanes, entre aquella ciutat i «sub Saltu» contrafort del Coll de Balaguer (Fz. Guerra). Estrabó el